

HIDROLÓGIA-HIDROGRÁFIA

Környezetmérnök BSc alapszak

2020/21 I. félév

TANTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓS DOSSZIÉ

Miskolci Egyetem
Műszaki Földtudományi Kar
Környezetgazdálkodási Intézet

Tartalomjegyzék

1. Tantárgyleírás, tárgyjegyző, óraszám, kreditérték
2. Tantárgytematika (óraóra lebontva)
3. Minta zárthelyi
4. Minta zárthelyi megoldása

1. Tantárgyleírás, tárgyjegyző, óraszám, kreditérték

Tantárgy neve: Hidrológia-hidrográfia Tárgyjegyző: Dr. Lénárt László	Tantárgy kódja: MFKHT6507 Tárgyfelelős tanszék/intézet: Hidrogeológiai-Mérnökgeológiai Intézeti Tanszék/Környezetgazdálkodási Intézet Tantárgyelem: K
Javasolt félév: 5	Előfeltételek: MFKHT6401SP
Óraszám/hét (ea+gyak): 2ea+2gyak	Számonkérés módja (a/gy/v): gyakorlat
Kreditpont: 4	Tagozat: nappali
<p>Tantárgy feladata és célja: Megismertetni a hallgatókat a felszíni és kisebb részben a felszín alatti vizek hidraulikai tulajdonságainak mérési elveivel és módszereivel, legújabb eszközeivel. Felkészíteni a hallgatókat alapvető hidraulikai mérési problémák megoldására.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> T1, T3, T4 <i>képesség:</i> K2, K3, K4</p>	
<p>Tantárgy tematikus leírása: Meteorológiai alapismeretek. A csapadék és jelentősége a hidrológiai körfolyamatban. Csapadékmérés, jellemző csapadékadatok meghatározása; csapadék előrejelző rendszerek. A lefolyás és helye a hidrológiai körfolyamatban. A vízfolyások, állóvizek és helyük a hidrológiai körfolyamatban. Vízállás-, vízmélység-, vízsebesség-, vízhozam- és hordalékmérés. Jégjelenségek, megfigyelésük. A párolgás és helye a hidrológiai körfolyamatban. Párolgás mérése, energetikai viszonyai, számítása.</p>	
<p>Félévközi számonkérés módja: Aláírás feltétele: a félév végén zárthelyi dolgozat legalább kettes szintű megírása; a tanulmányutakon való részvétel; az órákon való részvétel. Jegy feltétele: A félév során 3 önállóan, otthon elvégzendő feladat sikeres megoldása. A félévi érdemjegybe a feladatokra kapott jegyeken kívül a fentebb említett zárthelyi dolgozat érdemjegye is beszámításra kerül. A számonkérések (zárthelyi dolgozatok, kollokvium, jegyzőkönyv, stb) Értékelésekor az általános értékelési határok a következők: 0-50% elégtelen; 51-62% elégséges; 63-74% közepes; 75-84% jó; 85-100% jeles.</p>	
<p>Kötelező és javasolt irodalom jegyzéke: Almássy E.: Hidrológia-hidrográfia, Tankönyvkiadó, 1977; 1988. Fáy Cs.: A vízgazdálkodás áramlástechnikai berendezései, KvM, 2001. Károssy Cs.: Légekörtan I. Oskar kiadó, 1999. Kontúr I. – Koris K. – Winter J.: Hidrológiai számítások, akadémiai kiadó, 1993. Kozák M. – Bakonyi P. – Rátky I. – Horváth L.: Hidraulika vízgazdálkodási szakmérnökök részére. Tankönyvkiadó, 1983. Szász G. – Tókei L.: Meteorológia, Mezőgazda, 1997. Urbanovszky I.: Hidrológia és hidraulika, Környezetvédelmi Minisztérium, 1998. Zsuffa I.: Műszaki hidrológia, Műegyetemi kiadó, 1996.</p>	

2. TANTÁRGYTEMATIKA

Hidrológia-Hidrográfia.
Tantárgytematika (ÜTEMTERV)
Aktuális tanév őszi félév
Környezetmérnök alapszak BSc, 5. félév, törzsanyag tárgy

Hét	Dátum	Anyag	Tevékenység
1.	2020. 09.08	Előadás	
	2020. 09.09	Gyakorlat – Csatornák vízszállítása; elméleti háttér, számításos példák	
2.	2020. 09.15	Előadás	
	2020. 09.16	Gyakorlat – Zsilipek; elméleti háttér, számításos példák	
3.	2020. 09.22	Előadás	
	2020. 09.23	Gyakorlat – Bukók; elméleti háttér, számításos példák	
4.	2020. 09.29	Tanulmányút	<i>Tiszalök</i>
	2020. 09.30		
5.	2020.10.06	Előadás	
	2020.10.07	Gyakorlat – Adatsorok általános jellemzése (Grapher)	
6.	2020.10.13	Előadás	
	2020.10.14	Gyakorlat – Csapadék magasság számítási módszerek I.	
7.	2020.10.20	Oktatás nélküli munkanap	
	2020.10.21	Gyakorlat - Csapadék magasság számítási módszerek II.	
8.	2020.10.27	Előadás	
	2020.10.28	Gyakorlat – Egység hidrográf	
9.	2020.11.03	Előadás	
	2020.11.04	Gyakorlat - Vízyűjtő lehatárolás I:	
10.	2020.11.10	Előadás	
	2020.11.11	Gyakorlat - Vízyűjtő lehatárolás II.	
11.	2020.11.17	Előadás	
	2020.11.18	Gyakorlat – Vízmérleg számítás	
12.	2020.11.24	Zárthelyi	
	2020.11.25		
13.	2020.12.01	Pótzárthelyi 1.	
	2020.12.02		

14.	2020.12.08	Pótzárthelyi 2.	
	2020.12.09		

3) MINTA ZÁRTHELYI

Hidrológia-Hidrográfia c. tárgy zárthelyi dolgozat

1. Adott egy trapéz keresztmetszetű csapadékelvezető csatorna kibetonozott falakkal. Hány m^3 vizet képes elszállítani óránként? (9 pont)

Adatok:

$$b = 1,8 \text{ m (csatorna fenékszélessége)}$$

$$H = 2,3 \text{ m (vízmélység)}$$

$$I = 1,2 \text{ ‰}$$

$$n = 0,03$$

$$\delta = 1:1$$

$$Q = ? [m^3/h]$$

2. Adott egy négyszög keresztmetszetű csatorna. Az alvíz szintje nem emelkedik a zsiliptábla alsó része felé. Hány m^3 víz áramlik át óránként? (6 pont)

Adatok:

$$B = 1,2 \text{ m}$$

$$l = 30 \text{ cm}$$

$$H$$

$$H = 1,1 \text{ m}$$

$$\mu = 0,6$$

$$Q = ?$$

3. Mekkora a bukó vízhozama? Adja meg a kapott hozam értékét a következő dimenziókban: m^3/s ; $m^3/perc$; $m^3/óra$; m^3/nap ; l/nap . (6 pont)

Adatok:

$$B = 145 \text{ cm}$$

$$H = 10^2 \text{ mm}$$

$$\mu = 0,6$$

4. Hogyan keletkezik a cumulunimbusz és mit okoz? (rajzban) (2 pont)
5. Mi a hidrológiában a vízfelhalmozó szakasz, és mikortól meddig tart? (1 pont)
6. Egy csapadékradarnak mitől függ a „látótávolsága”? (1 pont)
7. Hol hullik évente Magyarországon a legtöbb csapadék és mekkora ez az érték? (1 pont)
8. Egy vízfolyás alaprajzán rajzoljon meg két inflexiós pontot! (2 pont)
9. Rajzoljon egy ár hullámok és nevezze meg a részeit! (1 pont)

4) MINTA ZÁRTHELYI MEGOLDÁS

Hidrológia-Hidrográfia c. tárgy zárthelyi dolgozat (megoldás)

1. Adott egy trapéz keresztmetszetű csapadékelvezető csatorna kibetonozott falakkal. Hány m^3 vizet képes elszállítani óránként? (9 p)

Adatok:

$$b = 1,8 \text{ m (csatorna fenékszélessége)}$$

$$H = 2,3 \text{ m (vízmélység)}$$

$$I = 1,2 \text{ ‰}$$

$$n = 0,03$$

$$\delta = 1:1$$

$$Q = ? [m^3/h]$$

Megoldás:

$$l = \sqrt{2,3^2 + 2,3^2} = 3,25 \text{ m}$$

$$K = 2l + b = 2 \cdot 3,25 + 1,8 = 8,3 \text{ m}$$

$$A = \frac{a+b}{2} \cdot H = \frac{6,4 + 1,8}{2} \cdot 2,3 = 9,43 \text{ m}^2$$

$$R = \frac{A}{K} = \frac{9,43}{8,3} = 1,14 \text{ m}$$

$$C = \frac{1}{n} \cdot R^{\frac{1}{6}} = \frac{1}{0,03} \cdot 1,14^{\frac{1}{6}} = 34,07$$

$$v_k = C \cdot \sqrt{R \cdot I} = 34,07 \cdot \sqrt{1,14 \cdot 0,0012} = 1,26 \text{ m/s}$$

$$Q = v_k \cdot A = 1,26 \cdot 9,43 = 11,88 \frac{m^3}{s} = 42768 \frac{m^3}{h}$$

2. Adott egy négyszög keresztmetszetű csatorna. Az alvíz szintje nem emelkedik a zsilipábla alsó része felé. Hány m^3 víz áramlik át óránként?

Adatok:

$$B = 1,2 \text{ m}$$

$$l = 30 \text{ cm}$$

$$H$$

$$H = 1,1 \text{ m}$$

$$\mu = 0,6$$

$$Q = ?$$

Megoldás:

$$A = B \cdot l = 1,2 \cdot 0,3 = 0,36 \text{ m}^2$$

$$Q = \mu \cdot A \cdot \sqrt{2gH} = 0,6 \cdot 0,36 \cdot \sqrt{2 \cdot 9,81 \cdot 1,1} = 1,00 \frac{m^3}{s} = 3600 \text{ m}^3/h$$

3. Mekkora a bukó vízhozama? Adja meg a kapott hozam értékét a következő dimenziókban: m^3/s ; $m^3/perc$; $m^3/óra$; m^3/nap ; l/nap .

Adatok:

$$B = 145 \text{ cm}$$

$$H = 10^2 \text{ mm}$$

$$\mu = 0,6$$

$$\begin{aligned} Q &= \frac{2}{3} \cdot \mu \cdot B \cdot \sqrt{2gH^3} = \frac{2}{3} \cdot 0,6 \cdot 1,45 \cdot \sqrt{2 \cdot 9,81 \cdot 0,1^3} = 0,081 \frac{m^3}{s} \\ &= 4,86 \frac{m^3}{perc} = 291,6 \frac{m^3}{óra} = 6998,4 \frac{m^3}{nap} = 6998400 \frac{l}{nap} \end{aligned}$$